

Hans Hörmann: PSYCHOLINGUISTICS, An introduction to research and theory. Berlijn: Springer, 1971.

De behoefte aan een inleidende tekst over taalpsychologie is groot, althans gemeten aan de voortdurend terugkerende vraag daarnaar van de zijde van studenten, en de druk van uitgevers om zo'n tekst maar eens te schrijven. Kan Hörmann's *Psycholinguistics* in die behoefte voorzien? Om dat de beantwoorden moet men zich eerst twee dingen realiseren:

Ten eerste is dit boek niet nieuw, maar een vertaling van de Duitse versie, *Psychologie der Sprache*, van 1967. Er is weliswaar een handvol kleine wijzigingen aangebracht, maar in essentie is de tekst onveranderd gehandhaafd. In mijn omvangrijke review van die oorspronkelijke versie (*Lingua* vol. 20, 1968, pp. 93-97) moest ik al opmerken dat het literatuuroverzicht vanaf 1963 te wensen overliet. Ondanks enkele toevoegingen moet men de tekst toch in wezen rond 1963 blijven lokaliseren. Een moderne inleiding is het dus zeker niet, en sommige omissies vind ik onvergeeflijk, zoals bijvoorbeeld het negeren van de artikelen van Chomsky en Miller in het "Handbook of Mathematical Psychology" (1963). Evenals de oorspronkelijke versie, "wil" dit boek ook te veel voor een inleiding: het probeert zowel filosofisch, historisch, linguïstisch, methodologisch als empirisch een verantwoorde fundering te geven in een niettemin betrekkelijk beknopte inleiden-

de tekst. Dat is wat te veel van het goede, en leidt vaak tot wat cryptische formuleringen, waarvan de duisterheid nu niet meer aan de Duitse taal kan worden geweten. Tevens wordt er over allerlei theorieën nogal onkritisch heengestapt (Johnson, Chomsky, Mowrer).

Het tweede punt dat men voor ogen moet houden, is dat er eigenlijk geen andere tekst beschikbaar is. De ontwikkeling in de taalpsychologie van het laatste decennium is zó omvangrijk, maar ook zó heterogeen en konfliktueus geweest dat een goed geïntegreerde, niet al te hobby-achtige tekst op dit moment niet geschreven kan worden. Bij gebrek aan echte moderne overzichten is Hörmann's boek toch eigenlijk zo kwaad nog niet, omdat het tenminste de breedte niet schuwt. Men vindt er, om nu maar enkele zeer uiteenlopende namen te noemen, werk behandeld van Bühler, Korzybski (waar vind je dat nog!), Whorf, Osgood, Skinner, Chomsky, en dat alles met respectabele zorgvuldigheid.

De konklusie is dat Hörmann's *Psycholinguistics* wel in een behoefte kan voorzien, zolang men meer zoekt naar breedte dan naar diepte of aktualiteit.

W. J. M. Levelt